

Bożena Młynarczyk

Szkoła Podstawowa w Strzelcach Wielkich

Trudności w nauce czytania i pisania oraz możliwości ich przezwyciężania

L.p.	Przyczyny niepowodzeń w nauce czytania i pisania.		Symptomy	Możliwości przezwycięzania
1.	Przyczyny tkwiące w środowisku domowym.	<ul style="list-style-type: none"> - Rozpad struktury rodziny (np. rozwód, śmierć) i zakłócenie jej wewnętrznej atmosfery. - Niewłaściwa postawa rodziców wobec dziecka: <ul style="list-style-type: none"> a) odrzucająca uczuciowo, b) nadmiernie opiekuńcza. - Stosowanie niewłaściwych metod wychowawczych. - Napięcie nerwowe panujące w rodzinie, konflikty między rodzicami, brutalne kary, agresywna postawa wobec dziecka, nadmierna surowość oraz niekonsekwencja. - Brak zrównoważenia uczuciowego, niedojrzałość uczuciowa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zaburzenia rozwoju i zachowania. - Choroby psychiczne (schizofrenia). - Poczucie lęku, niepewności, brak poczucia bezpieczeństwa. - Bierność i brak inicjatywy. - Poczucie mniejszej wartości. - Brak zainteresowania własną przyszłością. - Postawa zależności i tendencja do pozostawiania dzieckiem. - Egocentryzm i niezdolność odwrócenia uwagi od własnej osoby. - Zachowania agresywne. - Postawa lękowa. - Obojętność uczuciowa. - Dziecko rozdrażnione, opryskliwe. - Zaburzenia życia uczuciowego, niedojrzałość uczuciowa, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeprowadzenie rozmów indywidualnych z dzieckiem o życiu, o sobie, o koleżankach. 2. Współpraca rodziców ze szkołą. Kontakty indywidualne z nauczycielami. 3. Pedagogizacja rodziców <ul style="list-style-type: none"> - przeprowadzanie pogadanek: <ul style="list-style-type: none"> a) stworzenie dziecku odpowiednich warunków do odrabiania lekcji poprzez zapewnienie dziecku spokoju, miejsca do odrabiania lekcji, uregulowanie trybu życia (spacery, sen, posiłki), b) dbałość o wygląd zewnętrzny i o zdrowie fizyczne dziecka, c) zainteresowanie nauką dziecka, rozmowy o osiągnięciach w szkole d) wdrażanie dziecka do punktualności i systematyczności, e) nagradzanie nawet za niewielkie osiągnięcia, f) nietolerowanie lenistwa dziecka, ale nie karanie, g) zachęcanie dziecka do samodzielnego czytania,

		<p>oraz zmienność i niestałość usposobienia.</p> <p>- Brak zrozumienia i zaspakajania potrzeb dziecka oraz brak zainteresowania jego pracą szkolną. Niezrozumienie problemów szkolnych.</p> <p>- Złe warunki mieszkaniowe i materialne, złe warunki do nauki i zabawy.</p> <p>- Niski poziom intelektualny i kulturowy rodziców.</p>	<p>dziecko infantylnie w zachowaniu, często w wyglądzie fizycznym i reakcjach robiące wrażenie młodszego, niż wiek jego życia.</p> <p>- Dziecko bez troski, nie ma poczucia obowiązku, potrzeby uczenia się.</p> <p>- Dziecko nieprzystosowane, bez motywacji do nauki.</p> <p>- Lekceważenie obowiązków szkolnych</p> <p>- Dziecko unika wszystkiego, co wiąże się ze szkołą.</p> <p>- Dziecko osamotnione.</p> <p>- Brak przyborów szkolnych.</p> <p>- Brak odrobionej pracy domowej.</p> <p>- Ubogi zasób słownictwa; trudności w wystawianiu powodują niepowodzenia w elementarnym stadium nauki czytania i pisania.</p> <p>- Trudności w czytaniu ze zrozumieniem i zdolnością oceny tekstów.</p> <p>- Naleciałości gwarowe.</p>	<p>poprzez kupowanie lub wypożyczanie do domu bogato ilustrowanych książek z niewielką ilością tekstu,</p> <p>h) pomoc rodziców - systematyczność i cierpliwość w prowadzeniu z dzieckiem zaleconych ćwiczeń reedukacyjnych, według udzielonych wskazówek,</p> <p>i) kształtowanie rozwoju słownictwa poprzez rozmowy i częsty kontakt z dzieckiem.</p> <p>- Zorganizowanie kąjaka bibliotecznego w klasie celem udostępnienia książek.</p> <p>- Rozwijanie zainteresowań czytelniczych poprzez korzystanie z zasobów biblioteki szkolnej, miejskiej.</p> <p>- Zorganizowanie zajęć korekcyjno – wyrównawczych.</p>
2.	Przyczyny tkwiące w środowisku szkolnym.	<p>- Nieprawidłowa atmosfera szkolna.</p> <p>- Nieprawidłowe warunki życia szkolnego:</p> <p>a) przeludnienie klas,</p> <p>b) złe warunki lokalowe,</p> <p>c) brak bazy dydaktycznej,</p> <p>d) wielozmianowość,</p> <p>e) wędrujące klasy,</p> <p>f) brak reedukatorów</p>	<p>- Dziecko spięte, jednocześnie bierne, nie zabiera głosu, nie nawiązuje kontaktu z kolegami.</p> <p>- Zmęczenie, znużenie, brak koncentracji uwagi.</p>	<p>- Stworzenie serdecznej, miłej atmosfery w klasie.</p> <p>- Pochwała, zachęta, aprobaty podejmowanych zadań.</p> <p>- Okazywanie dziecku życzliwości.</p> <p>- Akcentowanie wobec klasy jego osiągnięć.</p> <p>- Uczenie pozostałych dzieci koleżeńskiego stosunku do jego trudności.</p>

		<p>i psychologów.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Niewłaściwe metody nauczania. Częste zmiany nauczyciela uczącego, a tym samym zmiana metody uczenia. - Werbalizm nauczania. - Przeładowanie szkolnych programów oraz sztywny sposób ich realizacji. - Przesunięcie głównego zainteresowania z dziecka na program i jego wymagania. - Niedostosowany do możliwości dziecka system wymagań i nieprawidłowy sposób ich realizacji. - Ograniczona indywidualizacja nauczania (jednolity system wymagań w stosunku do wszystkich dzieci). - Niedostateczne przygotowanie zawodowe nauczycieli. - Nieodpowiedzialność, nierzetelność nauczycieli w przygotowaniu się do zajęć. - Absencja nauczycieli. 	<ul style="list-style-type: none"> - Niezadowolenie ze szkoły, będące wynikiem tego, że dziecko nie rozumie czegoś na lekcji, nie może nadażyć za jej tokiem. - Odpisywanie zadań domowych. - Narastanie luk w wiadomościach, umiejętnościach. - Dziecko nie może się skupić i poprawnie myśleć. - Dziecko nie może sprostać wymaganiom szkoły. - Dziecko pełne niepokoju, obaw, nieśmiałe, trwożliwe. - Narastające trudności powodują spadek zainteresowania nauką i pracą szkolną. 	<ul style="list-style-type: none"> - Stosowanie prawidłowych metod i form pracy z dzieckiem mającym trudności w nauce. - Częste sprawdziany – wykrywanie luk w wiadomościach i ich uzupełnianie. - Uwzględnianie indywidualnych możliwości ucznia. - Zmniejszenie wymagań i traktowanie dziecka w miarę możliwości nieco łagodniej. - Podejmowanie prób nauczania wielopoziomowego. - Organizowanie zajęć korekcyjno-wyrównawczych. - Kierowanie uczniów do poradni, która poda informacje na temat przyczyn trudności oraz sposobu postępowania z dzieckiem. - Włączanie do współpracy w tych poczynaniach wszystkich nauczycieli uczących w tej klasie. - Potrzeba doksztalcania i doskonalenia nauczycieli.
--	--	---	--	---

3.	Zaburzenia i dysharmonie rozwojowe.	<p>- Wadliwa postawa nauczyciela w stosunku do ucznia.</p> <p>- Właściwości psychiczne nauczyciela-wychowawcy:</p> <p>a) brak zrównoważenia emocjonalnego,</p> <p>b) oschłe, zbyt surowe traktowanie uczniów,</p> <p>c) brak konsekwencji w postępowaniu z uczniami.</p> <p>- Nieznajomość dziecka, jego problemów.</p> <p>A. Opóźnienie rozwoju funkcji wzrokowych.</p> <p>Kierunkowe zaburzenia percepcji wzrokowej.</p>	<p>- Lęk przed szkołą i niechętny do niej stosunek, wstrzymanie się od wielu form aktywności.</p> <p>- Pocą się, czerwienią, nie mogą „wykrztusić słowa”.</p> <p>- Uczucie zagrożenia i lęku, wzmożone napięcie.</p> <p>- Zaburzenia analizy i syntezy wzrokowej.</p> <p>- Dziecko broni się przed czytaniem.</p> <p>- Mylenie liter: p-g, d-b, m-w, n-u, g-b, p-b</p> <p>- Trudności w rozróżnianiu podobnych kształtów graficznych liter: e-ę, l-t, a-d, u-w, n-m.</p> <p>- Opuszczanie drobnych elementów graficznych, znaków interpunkcyjnych.</p> <p>- Niewłaściwe rozplanowanie graficzne wyrazu w stosunku do stronicy zeszytu.</p> <p>- Nieumiejętność zmieszczenia tekstu w liniach.</p> <p>- Trudności w zakresie orientacji przestrzennej</p> <p>- Nieumiejętność ułożenia całości z części.</p> <p>- Nie potrafi zauważyć różnic i podobieństw na obrazkach.</p>	<p>- Pozytywne nastawienie do kłopotów dziecka.</p> <p>- Życzliwa uwaga nauczyciela.</p> <p>- Lepszy stopień jako czynnik mobilizujący dziecko do nauki.</p> <p>- Ścisła współpraca nauczyciela z reedukatorem.</p> <p>- Poznanie problemów środowiska rodzinnego:</p> <p>a) indywidualne kontakty z rodzicami,</p> <p>b) rozmowy indywidualne z uczniem,</p> <p>c) w miarę potrzeby wizyta nauczyciela w domu ucznia.</p> <p>- Wczesne wykrycie specyficznych trudności w czytaniu i pisaniu oraz czynne włączenie się w proces reedukacji - badania psychologiczne.</p> <p>- Trafne dobranie metod nauczania pozwoli na kompensację braków jednej funkcji dobrą sprawnością innej funkcji.</p> <p>- Częstsze ocenianie na podstawie odpowiedzi ustnych niż pisemnych.</p> <p>- Ćwiczenia usprawniające funkcje wzrokowe:</p> <p>a) ćwiczenia orientacji przestrzennej,</p> <p>b) wyszukiwanie identycznych liter i sylab,</p> <p>c) segregowanie wyrazów takich samych, o tej samej liczbie liter, z określoną głoską,</p> <p>d) tworzenie wyrazów rozpoczynających się</p>
----	-------------------------------------	---	--	---

		<p>Zaburzenia lateralizacji.</p> <p>B. Zaburzenia percepcji słuchowej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Lepsze pisanie ze słuchu, niż przepisywanie. - Popęłnianie wielu błędów ortograficznych. - Przesławianie kolejności liter w wyrazie podczas czytania. - Czytanie w bardzo wolnym tempie. - Podczas czytania uczeń przeskakuje litery, opuszcza sylaby, całe wyrazy, zmienia kolejność liter. - Pismo lustrzane. - Litery „niezgrabne”, nie zachowuje właściwej proporcji. - Złe rozmieszczenie w zeszytcie, np. dziecko zaczyna pisać w połowie kartki. - Zaburzenia analizy i syntezy słuchowej. - Mylenie liter dźwiękopodobnych. - Zamiana głosek dźwięcznych na bezdźwięczne. - Trudności z prawidłowym zmiękczeniem. - Mylenie głosek syczących z szumiącymi (sz, cz, s, c). - Opuszczanie końcówek wyrazów. - Pisanie dodatkowych liter w wyrazie, są to zwykle dźwięki występujące przy spółgłoskach (np. kot- kyot). - Trudności z syntezą podczas czytania, 	<p>podobnymi literami, np. n-u-m, p-b-d, e) tworzenie wyrazów na tą samą sylabę, f) uzupełnianie brakujących liter, sylab w wyrazach, g) odtwarzanie z pamięci uprzednio widzianych wzorów i liter, h) układanie zdań pojedynczych przy pomocy rozsypanki wyrazowej.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mobilizować rodziców do pracy z dzieckiem. - Ćwiczyć sprawność manualną poprzez lepienie, malowanie, wycinanie. - Zwracać uwagę na kierunek kreślenia figur i znaków graficznych. - Ćwiczenia usprawniające funkcje słuchowe: <ul style="list-style-type: none"> - różnicowanie dźwięków dochodzących ze świata zewnętrznego, - dzielenie zdań na wyrazy, - dzielenie wyrazów na sylaby, liczenie sylab w wyrazie, - układanie wyrazów z sylab - rozsypanka sylabowa, - rozwiązywanie rebusów sylabowych, - lokalizacja głoski w wyrazie, - wyodrębnienie początkowej i końcowej głoski w wyrazie, - wyszukiwanie wyrazów rozpoczynających się na głoskę kończącą
--	--	--	---	--

		<p>C. Opóźnienie rozwoju sprawności manualnej.</p>	<p>czyli złożeniem przeliterowanych dźwięków w całość wyrazu.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Trudności w różnicowaniu pisowni „j” oraz „i”. - Trudności w odróżnianiu głosek nosowych od zespołów dźwiękowych (np. ą od on, om). - Upraszczenie słuchowe i zniekształcanie pisowni w takim stopniu, że wyrazy stają się nieczytelne. - Gorsza pamięć słuchowa: uczniowie ci gorzej zapamiętują wiersze. - Dziecko pisze ze słuchu drżącą ręką, urywkami wyrazów i zdań. - Dziecko mało sprawne, niezręczne. - Zbyt wolne tempo wykonywanych czynności. - Zbyt mała precyzja ruchów dłoni i palców. - Brzydkie pismo: litery nierówne, wykraczają bądź nie dochodzą do linii, mają niejednakowe nachylenie, zachodzą na siebie. - Nacisk pióra, długopisu w różnych miejscach jest inny, często dochodzi do przedarcia kartki zeszytu. - Napięcie mięśniowe zbyt silne lub zbyt słabe. - Brak swobody ruchów, zwiększona 	<p>poprzedni wyraz, np. radio- ogórek,</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyszukiwanie obrazków na daną głoskę, - dobieranie litery do obrazka, - liczenie i czytanie „słuchem”, - układanie wyrazów z alfabetu ruchomego, - pisanie ze słuchu przeprowadzać z dzieckiem indywidualnie. - odrysowywanie przez pergamin coraz bardziej skomplikowanych kształtów, - pisanie „po śladzie”, - lepienie z plasteliny lub układanie z drutu, - obrysowywanie konturów, - wycinanie: cięcie papieru wzdłuż linii prostej, falującej, łamanej, wycinanie figur, - pisanie liter drukowanych, a obok pisanych, - kopiowanie całych wyrazów i zdań, - obrysowywanie liter, - obrysowywanie szablonów figur geometrycznych, - stemplowanie,
--	--	--	--	--

		<p>D. Zaburzenia rozwoju mowy.</p> <p>E. Zaburzenia procesów nerwowych.</p>	<p>męczliwość, obniżona szybkość i precyzja ruchów.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dziecko pisze tak, jak mówi. - Błędne wymawianie spółgłosek (p, b, w, f) wpływa na nieprawidłowy sposób czytania i pisania wyrazów zawierających te spółgłoski, np. półka - bułka. - Błędy czytania i pisania wynikające z nieprawidłowego wymawiania dźwięków s- sz, c- cz, oraz r (np. szafa=safa, krowa= klowa). - Uwaga dziecka jest labilna; najmniej bodziec rozprasza je, systematyczność odrywa od zasadniczej czynności. - Nie słucha tego, co mówi nauczyciel. - Rozmawia podczas lekcji. - Wyrwane do odpowiedzi nie wie o co chodzi; stoi bezradnie lub mówi cokolwiek. - Brak koncentracji uwagi sprawia, że w zeszytach pojawiają się niedokończone zdania, wyrazy, litery końcowe są często pomijane. - W wypowiedziach ustnych brak konsekwencji i porządku. - Nie zawsze wiedzą, co zostało zadane do domu. - Pochopnie wnioskuje. 	<p>wyszywanie, wydzieranie.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wyrównanie wad wymowy. - Wizyta u logopedy. - Systematyczność i cierpliwość rodziców w prowadzeniu ćwiczeń. - Zafascynowanie ich tokiem lekcji. - Stworzenie okazji do ruchowego wyżycia się w przerwach między lekcjami. - Organizowanie ćwiczeń śródlekcyjnych.
--	--	---	---	--

		<p>F. Zmniejszone możliwości intelektualne.</p> <p>Ocieężałość umysłowa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Trudności w zapamiętywaniu i odwzorowywaniu liter. - Dziecko nie rozumie bardziej złożonych poleceń nauczyciela. - Pracuje wolniej, nie nadąża za większością klasy. - Ubogie słownictwo. - Nieprawidłowa budowa zdań. - Trudności w oderwaniu się od konkretów i przejściu do abstrakcyjnych znaków graficznych, jakimi są litery. - Nieumiejętność powiązania określonych dźwięków z odpowiadającymi im symbolami. 	<ul style="list-style-type: none"> - Poddać dziecko badaniu psychologicznemu i zastosować się do wskazówek psychologa. - W wielu przypadkach celowe jest powtarzanie klasy. - Wzmacniać pozytywnie każde najmniejsze osiągnięcia. - Aktywizować uczniów poprzez praktyczne działanie. - Pomagać rodzicom. - Wdrażać do systematycznej pracy. - Zmniejszyć wymagania.
--	--	--	--	---